

ЧОГААДЫКЧИ КАТТЫЖЫШКЫН

Анда чылдарда эрги Шагаан-Арыг хоорайнын ийн дуу-гаар ортук тава школазынга «Улуг-Хемини ээзия» дээр чогаадикчы бөлүм тывылган. Ону чогаала согуур-гадым, «Тыванын аныяктары» солунга ажалдап чораз, ам-даа кожуун, республика со-лунарынын идекпейлги би-жичкыш. Мөңгүн-Тайганын Мугур-Аксина хоочун башкы Амг-Тулуш Балган огул Бегзи уурттурган. Ээни куштелип-куштелип, чаа Шагаан-Арыгга «Улуг-Хем» солун тургузтуларга, «Улуг-Хемини чалгылар» чечен чогаал каттыжышы кылдыр чалгы берген. Баштайгы редакторлар Чооду Кара-Кюске, Онда Салчак-оол, Шоома

Даржай оларын ууртулган-дын ачылына каттыжышкын хөгжөи, бо хунирге чедир чектелип, журттап келген. Оң чалгынын канчалык Шагнур-оол Суванцын, Кара-оол Натпий-оолдун чогаалдары-биле Тыванын ажылыч чону таныжып эгелээ, Амур Хоогбаннын, Ека-териния, Валентина Артына-рын шүлүктери, кыска хем-чээлди чечен чугаалары, шоо-дуглары парламентта үнүп кыс турар.

«Улуг-Хемини чалгылары» чуге чогаала согуур-гадым-ларын хаара тудуп келген. Ол «аска» кире боуга, «Улуг-Хем» солунуң амы редакто-ру Алексей Бегзи-оол чор-тургузучу конференциясы бо-лур эртен. Оң тургузучу-лук «Улуг-Хем» солун, Улуг-Хем, Чаа-Хөл районнар ча-гыргаларын култура ила-дистери болгон. Эни тура-биле дуа чедир дээр спонсорлар база бер. Ук каттыжышы Устав баугар банкыла аграр санын, баштаар чедир, сан-жым комиссияны, хей сапын адырларын ууртур мерге-жилдег кылдылар, ийн ала болгон эртер отчет-сонгула-дык конференцияны, квартал санында кылдыр тодартып планирлал болур. Каттыш-кан чогаадикчы каттыжышкын-дын дартызы култура ажалдакчыны, чогаалчы Кара-оол Натпий-оолду бир ун-би-ле сонгаи, орадакчымы —

тургузучу конференциясы бо-лур эртен. Оң тургузучу-лук «Улуг-Хем» солун, Улуг-Хем, Чаа-Хөл районнар ча-гыргаларын култура ила-дистери болгон. Эни тура-биле дуа чедир дээр спонсорлар база бер. Ук каттыжышы Устав баугар банкыла аграр санын, баштаар чедир, сан-жым комиссияны, хей сапын адырларын ууртур мерге-жилдег кылдылар, ийн ала болгон эртер отчет-сонгула-дык конференцияны, квартал санында кылдыр тодартып планирлал болур. Каттыш-кан чогаадикчы каттыжышкын-дын дартызы култура ажалдакчыны, чогаалчы Кара-оол Натпий-оолду бир ун-би-ле сонгаи, орадакчымы —

тургузучу конференциясы бо-лур эртен. Оң тургузучу-лук «Улуг-Хем» солун, Улуг-Хем, Чаа-Хөл районнар ча-гыргаларын култура ила-дистери болгон. Эни тура-биле дуа чедир дээр спонсорлар база бер. Ук каттыжышы Устав баугар банкыла аграр санын, баштаар чедир, сан-жым комиссияны, хей сапын адырларын ууртур мерге-жилдег кылдылар, ийн ала болгон эртер отчет-сонгула-дык конференцияны, квартал санында кылдыр тодартып планирлал болур. Каттыш-кан чогаадикчы каттыжышкын-дын дартызы култура ажалдакчыны, чогаалчы Кара-оол Натпий-оолду бир ун-би-ле сонгаи, орадакчымы —

тургузучу конференциясы бо-лур эртен. Оң тургузучу-лук «Улуг-Хем» солун, Улуг-Хем, Чаа-Хөл районнар ча-гыргаларын култура ила-дистери болгон. Эни тура-биле дуа чедир дээр спонсорлар база бер. Ук каттыжышы Устав баугар банкыла аграр санын, баштаар чедир, сан-жым комиссияны, хей сапын адырларын ууртур мерге-жилдег кылдылар, ийн ала болгон эртер отчет-сонгула-дык конференцияны, квартал санында кылдыр тодартып планирлал болур. Каттыш-кан чогаадикчы каттыжышкын-дын дартызы култура ажалдакчыны, чогаалчы Кара-оол Натпий-оолду бир ун-би-ле сонгаи, орадакчымы —

ди Чаш, Тумат Кара-оол, Ли-дерей Чудай-оол, шүлүкчү башкылар Екатерина Саа, Кара-кыс Деппи, тыва хөг-жум херекселери кылдыр, алаа ойнар кожуун хамы Кыргыс Хуурак олар турда чүн-даа ажи эртп болур.

«Улуг-Хемини чалгылары» каттыжышкын ажал-чо-рудалагы дегем, бурунгар көрүчү талгыр, тыва рес-публиканың бүтү кожууна-рыны чогаадикчы коллекти-тери-биле, Тыванын чогаал-чылар, композиторлар, чурукчу-лар эмгекчелери-биле, Култу-ра яаманы, солунгар редак-циялары-биле бижик харыла-жыкп, кады ажалдакчылар чоруулар согулгалы.

Март КЫРДЫГ-КАРА.
Каттыжышкыннын ревизия комиссиянын даргазы, Шагаан-Арыг хоорай.

ХАМГА КИЖИ ӨӨРЕНМЕС

Хам деп кимил ол? Алаа эртеденер-даа тода хар-мы берип шыдавас. Чуге улуг назылгы кижилер ону шыдаар. Чуге дие эзулуг хамны көрүп чораз кижилер ол. Маиң хар-назымын улуг, кырганардан хамнар ду-гайын үргүчү дыштып, бодум-даа көрүп келдим.

Шынагаш бо дугайын то-дартып-биле бижип көрөй. Алаа-да кижжи хамны бербес. Бизги салым-чанын кижжи-лер турар. Хам болур кыс уругулар 10-12 бул арзында, эр кижилер 20, 25, 30 хар үезинде азы улгайып назылгы бергенде биздин келер. Олар бодун баштай бил-бес. Ону чуге улуг кижжи мурной эскерип каар. Хамнаар деп берген кижжи дыка хилинчектенер. Алаа ортук, хенертен допгайтыр тыртар, акем-мурнадан ак көвүк шурап, сиринейин, отка-пашка дүшкү дег, баш улаан черге салып бээр. Холунга туттунган чүдүн ак-кысы кыра кээр. Дегүлү төрөли ычпак барган кижжи үндүр салымчак, хынап көөр. Кандык хам болурун боду көргүзү чүе. Бир эвес ол үне халаш сүгжө чүткүр болза сүт-далай азы тавара-рын ол боор. Ону дүрген нидыг хамга чедир. Шынап барган кижжи далай-хам болур. Кудай-дээр хамы апар кижжи үйгөн овар ушкан куш эдери, оран-делегей хамы арга-сычче

мөңөп, ады-хайракши өт-түрер, а дирек хамы хая-данче чүткүр, мындыг чүе. Шынап көрөгө оларнын ал-ганын анги-ангы болур. Эки-батай, шырап-кошка-лар баар боор. Шырап хам-нар чүү болурун баш үдуу чугаалартар. Бизденге эвеш болур. Олар чиккен эвес, чү-ле бергенди алдыр. Алган үезинде көзүлгөн хай-байтыг чүддер ээинге дерек болза, ону арыглаш, арттырар бээр.

Ам көрүп чогуурмга, ал-гы өөренип алгаш. ону чикти сүргей кылдыр ырап, хамнаар деп берген кижжи өөренип тураар хамнаарыга бе? Элдетип-де-лр. Хам болуу салым-чалан демдөү көстүп келген кижини бизги 4-5 жыл өөредип (аалышка), 10 жыл ажырап, көрүп келгеш, ам-на эзулуг хам болган-дыр деп үнелээр боор чүе.

Шынапгаш анык-өскөгө, хоор чоугмга мынча деп чугаалдакчылар деп мен:

«Хамнаар мен» деп ил-диз бак чүдөнгө чүе өөренип турар. Ламага өөренип болур, ол эртем-дир, а хам-га хоржук, ол салым-чалан-дыр.

Толуш ЧАМЫЯН.
Каа-Хем район.

ҮШ МААДЫРНЫҢ АТТАРЫ

Чадаана — Хемчик хемини эй-улаг адырларын бирээи. Оң уну делем, хостуг бол-гаш узуи. Шынапгаш мында кижжи магадап хамнас боду-чурумалдыг черлер бар: теве-лер деп хаяларын — Теве-Хая, ээр куштун бажы шы-каш хевир-баштыг Ээригил, хулбус чүрээ шыкаш тай-жичкыш — Хулбус-Чүрээ, сын чүрээ шыкаш бекик — Шын-Чүрээ, салгып-хатка ян-зы-бүрү үнер элип-өөрөн турган шыкаш Элер-Дег, иек дашарыг Иер-Даш, дээрже бөдөн тейиче кижжи үнүп ал-бас — Бидик тайгасы, оон күш-биле эстен баткыш, мөчү-сөгүн салган оодуу деп — Оодуу-Хем, ол-ла Чадаана хемини унула, боду чайгаар-ла тытып, беди үнгер чалгыс тей — Дуур-Тур-Тей, «Искра» коллективте бидурттеин үстү — Бажы-Алаак суурун үстү бажыла буруну үйрү шывө болгон чалгыш чүе дег, Хемчик хемич чалгыш кире берген — Чалыгаш-Акс дээр калдык-калдыг черлер чок дээр.

Кара-Чадаана биле Бестиг-Ажыктан эгелээи, Чалыгаш-Акс биле Байн-Тала болгаш Кара-Аксинга чедир чоруур бооза, шында-ла улуг-даа, уузу-даа, дегем-даа, хостуг-даа хем. Бизги хемге салым-чанын кижилер чаяттынмай май кава чаяаттары деп? Бо-ла хем унуга чаят-тынп турттугун салым-ча-яныгы үш кижинин-ле маана чогулаарга, тодартып чижек болур.

Кимнарды ол? Ам дээрзинде номчулук эки билбейн тур боор. Билчээкчи бо эгелээи чугаавыстың төнүзүнде олар-нын алап-ла билп, танып ал-тар аргалыг силер. Шынапгаш

ам чугаавысты эгелээи. Тыва чоңуң национал маа-дыры Эзир-Самбажык-Ээр-Хаай, Көк-Самбажык Чадаа-на хем монгуштары уктуг болгаш ол-ла хем унуга кө-жу-дужу журттап чораз чангы Түмен-Байыр суму-зунун албатысы болуп журттап чораз. Ол дээрже Тыванын төгүзүнде аламы үжүктөр-биле кивр бижиттин-ген маадырлар алдан-дургу-нарнын хосталга дээр фео-далдагы, манчык-кылат, Моол-дун тергинделдиге удур дем-селениң кол ууртукчуу. Бодунуң база чоок өнүктү-кенин ууртулган-биле олар-ны ол демисели Дээ, Бээзи кожуунарынын Хөндөкс, Бар-лык, Чер-Чарык, Кудугуй, Эдегей, Сун-Хөл, Ак, Алаш, Шанки, Чыргак, Шема, Ча-даана, Чаа-Хөл, Өвур-Торга-лук, Халдагайт, Бора-Шай, Салгы, харын-даа Хем-Белди-рин, Көк-Тей чедир калбарган турган.

Ол демисел чедикши чок доозула-даа, оң чалгыны-биле моол, тыва улустун на-ционал-хосталгалыг Демисели 1912 чылда Хомдуга барып доостур аргалыг болган. Ал-дан-маадырларын тура-ка-лышынын — демиселинге ка-жырап арат-түмен оон сөө-лүдө барын Моола манчык-кылат тергинделиң кол төп уузы боор Хомдун хостар-зын өң идекпейлги киржир-гине ол нрп садаларын көргүскен. Шынапгаш Барын Моолад болгаш Хомду хоорай-нын манчык-кылат тергинделден хостар дээр дайныга барык муң чыгам тыва араттар ки-ришкен. Ол-ла дайныга да-йындыканыннын арзындам Чадаана хем уну — Байн-Тала журттуг лама Орус Кууларын

төрөөн адамы база-ла ол чер журттуг Лопсан Куулар Мак-саржап, Дамдын-Сурун сулгар шыкаш Моолдун маадыры болган.

Шынапгаш ам Тываның на-ционал маадыры биле Моол-дун маадырынын оон дартыг дагын катар ол-ла хемден Байн-Тала журттуг Социали-стик Күш-ажылдык Маадыры — Лопсанчак Ооржак көстү ко-нуу келген. Ам-на коңуң тагтыг, боданың, оварың көөр болузувса, чойгыс-ла хем — Чадаана хем бистип Тывавыска, оң чоргаары кылдыр хары угда үш маа-дыры чаяп берген. Олар дээрже, шынап-ла, бо хемини ат-алдарын көдүргөн болгаш алдаржыган үш орук даш-тары дег маадырлар шыка-жыл.

Видызынын харазы-биле Чадаана хоорайны үш-шак чок, үн-лаштын аттарыг тел кудумчуларынга, бо үш маа-дырның чалгыш аатарын хары угда тыгышылап, эсе адашыныны кылдыр болза ке-лидиг. Алаа чок Лопсан, Лод-санчык, болгаш Самбажык кудумчулары деп атыг ку-думчулар турбас деп?

Өске область, край, рес-публикаларын хоорай, суура-ларга чоруурга, кудумчуларын боттарының ат-алдарыг кижилерин атары-биле адыгы-лап алган болуларар. Орта оларын атарың кижжи ном-жаш, хейпу болап, сактып келгилээр чораз. Ол дээрже база бир чаагы чакыла шы-кыкыл. Шынапгаш үстүнде ады кирген кижилерин атары-нын мөңгелери дугайында боданыгыса чүе?

Александр МОНГУШ.
Чадаана хоорай.

Көргөнчиң школавыс

Көрнүр үе келген

Тыванын анык салгалда-ры уран чүдү, хөгжүм тала-зы-биле өөредилгеге эр-чү-гула ужуз-дугалыг өөредилге чери школаның уран чүдү чүдү-бүжүн Тываның бүгү райоң суурларын чону шак-ла көрүп, эскеип, алаа өвүр, четтинип эгелей берген. Республиканың ныйсагалыг Кызылдан 16-17 санын хей школарынның иштинде ийн дугаар тыва школарынның өрөөл-булуңуларынга кисты-нып, школа атыг кылдыр оон үштөм-баштайып, үнө-лө-литиниң эгелээинден бээр ам тагтыг-ла Б чыч оол болуп тур. Ол үенн иштинде ук школа улуг-ла үүле-херек-теви болаткыч.

Чүге дээрже, Тываның ыра-кчы номжуун, булуңуларын салым-чанын хемдег көшп-эртениң башкыларынын чы-зылда, янзы-бүр мергесил-дерин (школа эртемчери-биле чергектири) теория-пра-ктикага шындооп ал турар-лар. Олар бүтү Тывага нацио-нал уран чүдүдү келип үеде сайырагынын, бурунгар-лашкынын салым-чолу-дуи шиттерделелери болуп атып турарлар. Чүге дээрже чурукчулар, хөгжүмчүлөр, та-шкычылар, ыраажылар, хөмөй-жилер, уран чүдү башкылары чер буруңунге анаа-ла тытып келбестер-ле болталык.

Ужун-бижиктин, эртемнин баштайгы оруктарың ажалды, ыраак чырыш эгелээи баш-кыларысы: Урен-Тараа Ку-деровна Монгуш, Фаниа Тас-олова Манайова, Галина Егорова Пел, Клавдия Гри-горьевна Селик болгаш Гри-горьевна Селик болгаш Гри-горьевна Тараа «ийн дугаар азаларымыс болган, кижжи-андык башкыларымыс Галина Ивановна Алдыно-оол, Сургаан-дай Тапкларова Монгуш, Кара-кыс Григорьевна Шугур, Марита Теши-ооловна Удун-бара... оон-даа өске хей-хей башкылары үн болур.

А ук школаның эгелээин эгелээи, амы чедир аскап, кичаар-ла аажок улуг бер-гезешкинирге таваржып кел-генниң кол-ла чылдагааны — школаның чалгыс хей турун бажыры чоңула. Шынапгаш аны-ангы черлерин класс, өрөөл, булуңуларын ажалдап, өөредилге-кыргалдыг ажи-лы чорууп келген. Бо дугайында школаның администра-цияны, коллективни хей-хей албай организациа черлерин-

ге, республиканың Чазаанга, Дээ Социдиге чедир ирши, дилеп келген. «Суктуг чүе — тазаар, тас чүе — дүгел-төө». Чеккен чүе-дир ийн, чашкаш.

Ам чүге бо сөөлү үеде байдалык ап көөргө бизин коңуң берген: нини өөредилге кичээлдери 14 дугаар школа-нын чамдык класстарында, журттап чери — «Аленушка» садиктин бир талзында өрөөлдөргө, а тускай өөредил-ге өртемчери — Улусу чога-дылга бажынында аны-ангы кабинет, залдар, коридорлар, булуңуларын ажаллап тураар. Шынапгаш бо чаа өөредилге чыгында Тыванын улустун хөмөйжизин Коңгар-оол Бо-рисович Ондарын ууртул-газы-биле ажаттыгын хөрө-мө салбырманын турум чер чок болганыдан олар кичээл-дерин хостуг черлерге, даш-тыга-даа эртерип чүе, чечегин байдалга таваржып тураар.

Шынапгаш уран чүдү шывө-лөшкөн өөредилгелер боттарының онзагы, солун оон-концерттери-биле хей-хей байырлалдар кезээлери каастан, бараан бооп келген. Тывага уран чүдүдү кя-дрларын белекчекчизин бо школавыска оон юбилей-биле байыр чедирп, ам-даа улуг чедикшинирин кезеши-шан, олче ээ көрнүр үе чере келгенн чүе катар бүгүдөгө сактыдырып тур бис!

Чоудура СЕРЕН-ООЛ,
Чоудура ДАМБА-ДАРЖАА,
Анже-ла ОЮН-ДОЛАН,
Долаан ДОЛАН,
Саяна ЛОПСАН,
Кызыл-Маадыр СИМЧИТ,
Хеймер КУУЛА,
Владимир СИМЧИТ,
Артур КОЙГУМАЯ,
шунту 18 кижжи,
Уран чүдү школанын бир дугаар доозукчулары.

Ачавыс бо хунирге хар хар-лап тураар. Шынапгаш анык бидик кадымында, аас-кежиниң кылдырды.

Уруглары: Урла, Чечена, оолары Мерген, Шобан, кат-нези Күске Салмаковна, өвүң ээзи Кара-кыс Салмаковна.

САРЫГ ШАЖЫН КАЛЕНДАРЫ

Июнь 1, эрги сан-биле 12, вторник, Марс сылдысты, 3 көк менгилиг, да олуттуг кара-рымаар илек хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Ажыл-үүлени бугурунунг үсүгү черлер кирип, докта-лал, адужал үндүрүп, хөвжү-жулуге эртерип, хонук кылы-сип болур, келин айтырар, куду-дойга таарышкан-даа бол, ырак-узак оруктарже айттыгы, мал-маган салым-саары болбас хун.

Июнь 2, эрги сан-биле 13, среда, Меркурий сылдысты, 2 кара менгилиг, ыш олуттуг, көк пар хуңу. Кыс мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун, Сайыттар-биле чугаа-лом-мак кылдыр, диленир, куду-дойга, келин айтырарыңа, «кызыл-дустар» кижжи ажаан, хонук эрттеринге, ырак-узак оруктар чорууруңга, таарышкына, а мал-маган чарывас, аалчылга бербес хун.

Июнь 3, эрги сан-биле 14, четверг, Юпитер сылдысты, 1 ак менгилиг, салгы олуттуг, көкүмээр тоолай хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун кандыг-даа ажал-үүлө чогууларыңа чогуулагы эки хун.

Июнь 4, эрги сан-биле 15, пятница, Венера сылдысты, 9 кызыл менгилиг, ол олуттуг, кызыл уу хуңу. Кыс мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хирелдиг хун. Чер ажылы кы-нул, чаа өг тигер, бажың тыва салыр, аас-кежиң дилээр-гине хонук-даа, өске чер-лерже көшлөс, куду-дой, кижжи ажаан, хонук эрттерис хун.

Июнь 5, эрги сан-биле 16, суббота, Сатурн сылдысты, 8 ак менгилиг, доурач олуттуг, кызыл-мааар чылан хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Мөңөш кижжи ажаар, хонук эрттерир, кыс дилээр, куду-дой кылдырыңа чогуулагы-даа бол, ырак-узак оруктарже айттырыңы-ңа, хомудалдар кылдырыңа, шүтүг черинге хомудалар кылды, судатырыңа таарымча чок хун.

Июнь 6, эрги сан-биле 17, воскресенье. Хүн сылдысты, 7 кызыл менгилиг, дөмир олуттуг, сарыг аыт хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун куду-дой эрттеринден аны чүдү-даа чогууларыңа чогуулагы эки хун-дур. Хөвжүжулуге-даа, хонук-даа эртерип боор.

Июнь 7, эрги сан-биле 18, понедельник, Ай сылдысты, 6 ак менгилиг, октаргай сылдысты, сарыгымаар хой хуңу. Кыс мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун ырак-узак оруктарже айтты-рыңа, хөвжүжулуге, хонук эрттеринге таарымча чок-да бол, өске кандыг-даа ажал-үүлени бугурун боор эки хун.

Июнь 8, эрги сан-биле 19, вторник, Марс сылдысты, 5 сарыг менгилиг, суг олуттуг, ак мечи хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хирелдиг өөрүшкү-манайлыг кылды хун. Бо хун куду-дой эрттерисс, хонук кысыпас, мал-маган саплас, өлүрүп чыск-даа бол, ырак-узак орук-чир чоруу-руңга, чер ажылы кылдырыңа таарымчалыг хун.

Июнь 9, эрги сан-биле 20, среда, Меркурий сылдысты, 4 ноган менгилиг, да олуттуг, аксымаар дагаа хуңу. Кыс мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хирелдиг хун. Бо хун салым-саарылаан аныгы хи-религ, багыт хун. ырак-орук-тар-даа, кижжи-даа ажаарда, куду-дойга-даа таарымча чок хун.

Июнь 10, эрги сан-биле 21, четверг, Юпитер сылдысты, 3 көк менгилиг, ыш олуттуг, кара йт хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун куду-дой кы-лып болбас, мында-да бол өске кандыг-даа ажал-үүлени кылып болур эки хун-дур.

ак мехи хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хирелдиг өөрүшкү-манайлыг кылды хун. Бо хун куду-дой эрттерисс, хонук кысыпас, мал-маган саплас, өлүрүп чыск-даа бол, ырак-узак орук-чир чоруу-руңга, чер ажылы кылдырыңа таарымчалыг хун.

Июнь 9, эрги сан-биле 21, четверг, Юпитер сылдысты, 3 көк менгилиг, ыш олуттуг, кара йт хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун куду-дой кы-лып болбас, мында-да бол өске кандыг-даа ажал-үүлени кылып болур эки хун-дур.

Июнь 10, эрги сан-биле 22, пятница, Сатурн сылдысты, 2 көк менгилиг, ыш олуттуг, кара йт хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун куду-дой кы-лып болбас, мында-да бол өске кандыг-даа ажал-үүлени кылып болур эки хун-дур.

Июнь 11, эрги сан-биле 23, суббота, Меркурий сылдысты, 1 ак менгилиг, салгы олуттуг, көкүмээр тоолай хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун кандыг-даа ажал-үүлө чогууларыңа чогуулагы эки хун-дур.

Июнь 12, эрги сан-биле 24, воскресенье. Хүн сылдысты, 7 кызыл менгилиг, дөмир олуттуг, сарыг аыт хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун куду-дой эрттеринден аны чүдү-даа чогууларыңа чогуулагы эки хун-дур. Хөвжүжулуге-даа, хонук-даа эртерип боор.

Июнь 13, эрги сан-биле 25, понедельник, Ай сылдысты, 6 ак менгилиг, октаргай сылдысты, сарыгымаар хой хуңу. Кыс мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун ырак-узак оруктарже айтты-рыңа, хөвжүжулуге, хонук эрттеринге таарымча чок-да бол, өске кандыг-даа ажал-үүлени бугурун боор эки хун.

Июнь 14, эрги сан-биле 26, вторник, Марс сылдысты, 5 сарыг менгилиг, суг олуттуг, ак мечи хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хирелдиг өөрүшкү-манайлыг кылды хун. Бо хун куду-дой эрттерисс, хонук кысыпас, мал-маган саплас, өлүрүп чыск-даа бол, ырак-узак орук-чир чоруу-руңга, чер ажылы кылдырыңа таарымчалыг хун.

Июнь 15, эрги сан-биле 27, среда, Меркурий сылдысты, 4 ноган менгилиг, да олуттуг, аксымаар дагаа хуңу. Кыс мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хирелдиг хун. Бо хун салым-саарылаан аныгы хи-религ, багыт хун. ырак-орук-тар-даа, кижжи-даа ажаарда, куду-дойга-даа таарымча чок хун.

Июнь 16, эрги сан-биле 28, четверг, Юпитер сылдысты, 3 көк менгилиг, ыш олуттуг, кара йт хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун куду-дой кы-лып болбас, мында-да бол өске кандыг-даа ажал-үүлени кылып болур эки хун-дур.

Июнь 17, эрги сан-биле 29, пятница, Сатурн сылдысты, 2 көк менгилиг, ыш олуттуг, кара йт хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун куду-дой кы-лып болбас, мында-да бол өске кандыг-даа ажал-үүлени кылып болур эки хун-дур.

Июнь 18, эрги сан-биле 30, суббота, Меркурий сылдысты, 1 ак менгилиг, салгы олуттуг, көкүмээр тоолай хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун кандыг-даа ажал-үүлө чогууларыңа чогуулагы эки хун-дур.

ак мехи хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хирелдиг өөрүшкү-манайлыг кылды хун. Бо хун куду-дой эрттерисс, хонук кысыпас, мал-маган саплас, өлүрүп чыск-даа бол, ырак-узак орук-чир чоруу-руңга, чер ажылы кылдырыңа таарымчалыг хун.

Июнь 15, эрги сан-биле 27, среда, Меркурий сылдысты, 4 ноган менгилиг, да олуттуг, аксымаар дагаа хуңу. Кыс мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хирелдиг хун. Бо хун салым-саарылаан аныгы хи-религ, багыт хун. ырак-орук-тар-даа, кижжи-даа ажаарда, куду-дойга-даа таарымча чок хун.

Июнь 16, эрги сан-биле 28, четверг, Юпитер сылдысты, 3 көк менгилиг, ыш олуттуг, кара йт хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун куду-дой кы-лып болбас, мында-да бол өске кандыг-даа ажал-үүлени кылып болур эки хун-дур.

Июнь 17, эрги сан-биле 29, пятница, Сатурн сылдысты, 2 көк менгилиг, ыш олуттуг, кара йт хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун куду-дой кы-лып болбас, мында-да бол өске кандыг-даа ажал-үүлени кылып болур эки хун-дур.

Июнь 18, эрги сан-биле 30, суббота, Меркурий сылдысты, 1 ак менгилиг, салгы олуттуг, көкүмээр тоолай хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун кандыг-даа ажал-үүлө чогууларыңа чогуулагы эки хун-дур.

ак мехи хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хирелдиг өөрүшкү-манайлыг кылды хун. Бо хун куду-дой эрттерисс, хонук кысыпас, мал-маган саплас, өлүрүп чыск-даа бол, ырак-узак орук-чир чоруу-руңга, чер ажылы кылдырыңа таарымчалыг хун.

Июнь 15, эрги сан-биле 27, среда, Меркурий сылдысты, 4 ноган менгилиг, да олуттуг, аксымаар дагаа хуңу. Кыс мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хирелдиг хун. Бо хун салым-саарылаан аныгы хи-религ, багыт хун. ырак-орук-тар-даа, кижжи-даа ажаарда, куду-дойга-даа таарымча чок хун.

Июнь 16, эрги сан-биле 28, четверг, Юпитер сылдысты, 3 көк менгилиг, ыш олуттуг, кара йт хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун куду-дой кы-лып болбас, мында-да бол өске кандыг-даа ажал-үүлени кылып болур эки хун-дур.

Июнь 17, эрги сан-биле 29, пятница, Сатурн сылдысты, 2 көк менгилиг, ыш олуттуг, кара йт хуңу. Эр мага-боттук, өөрүшкү-манайлыг хун. Бо хун куду-дой кы-лып болбас, мында-да бол өске кандыг-даа ажал-үүлени кылып болур эки хун-дур.

Июнь 18, эрги сан-биле 30, суббота, Меркурий сылдысты, 1 ак менгилиг, салгы олуттуг, көкүмээр тоолай хуңу. Эр мага-бот